

هوالبصیر

درآمدی بر چستی و چرائی حلقه‌های میانی

و نسبت حرکت اربعین با آن

ستاد جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی استان اصفهان

شورای معاونت راهبردی

تابستان ۱۴۰۰

به جای مقدمه

ما به یک حرکت عمومی به سمت چشم‌انداز^۱ نیاز داریم. باید یک حرکت عمومی در کشور راه بیفتد... این حرکت طبعاً با محوریت جوان متعهد است... یک حرکت عمومی معقول و منضبط و صحیح و منتظم و عقلانی اگر بخواهد انجام بگیرد، به چند چیز نیاز دارد:

- نیاز دارد به اینکه از صحنه یک شناختی وجود داشته باشد...
 - باید یک جهت‌گیری مشخصی داشته باشد...
 - یک عامل امیدبخشی باید وجود داشته باشد...
 - بالاخره در هر برهه‌ای راهکارهای عملی لازم است...^۲
- این آخری که مسئله راهکارهای عملی باشد، احتیاج دارد به هدایت، تمرکز، پیگیری، فعالیت پی‌درپی و لحظه‌به‌لحظه برای اینکه بتواند این کاروان عظیم جامعه را و مهم‌تر از همه جوان‌های جامعه را به پیش برد. این کار چه کسی است؟ این تمرکز، این ایجاد برنامه کار، پیدا کردن راهکار، ارائه راهکار، برنامه‌ریزی، به عهده چه کسی است؟ این به عهده جریان‌های حلقه‌های میانی است. این، نه به عهده رهبری است، نه به عهده دولت

^۱ جامعه اسلامی و تمدن اسلامی

^۲ تبیین این‌ها نیاز دارد به ذهن فعال و زبان گویا

است، نه به عهده دستگاه‌های دیگر است؛ [بلکه] به عهده مجموعه‌هایی از خود ملت است که خوشبختانه امروز ما این را کم هم نداریم. ما نخبه‌های فکری در زمینه‌های گوناگون مورد نیاز در میان جوانان، در میان مسئولین خودمان داریم. اینها می‌توانند بنشینند برنامه‌ریزی کنند و هدایت کنند. تشکّل‌های دانشجویی از این قبیلند، مجموعه‌های باتجربه و فعال در زمینه‌های فرهنگی و فکری و مانند این‌ها از این قبیلند و هر که هم در این زمینه‌ها فعال‌تر باشد، مؤثرتر است...

همه این کارها باید به وسیله جوان‌ها برنامه‌ریزی بشود. البته همه این‌ها هم با الهام‌گیری از آن جهت‌گیری کلی در جهت رسیدن به جامعه اسلامی و تمدن اسلامی است. در همه این کارها، آن برنامه‌ریزان، آن مراکز برنامه‌ریزی و هدایت- که گفتیم حلقه‌های میانی باید آن را انجام بدهند- باید به آن جهت‌گیری توجه داشته باشند... ورود در عرصه مدیریت برای نسل جوان از این راه‌ها اتفاق می‌افتد.^۳

تبیین موضوع

عبارت «حلقه میانی»^۴ در فضای فرهنگی اجتماعی انقلابی، از سوی مقام معظم رهبری در دیدار با دانشجویان در خردادماه سال ۹۸ مطرح شد. این بیان، اگرچه بازآشنایی جدیدی از مفهوم «جبهه‌سازی» معهود در سال ۹۲ البته به شکلی کاربردی و عملیاتی بود، بی‌شک، رویکرد و مرحله جدیدی را در نقش‌آفرینی و کنشگری فعالین فرهنگی جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی رقم زد. بیانی که سرآغاز تأملات، تعاملات، مباحثات و بازبینی‌های رویکردی و عملی در جبهه فرهنگی انقلاب شد. مطابق با فرمایشات معظم‌له، از وظایف و مأموریت‌های حلقه‌های میانی، عهده‌داری برنامه‌ریزی و ارائه راهکار برای سرعت، نظم و عقلانیت بخشیدن به حرکت عمومی جامعه به سمت چشم‌انداز بلند خود است و این مأموریت را، تنها و تنها، مأموریت حلقه‌های میانی دانسته و نه دولت و نه حتی خود.

از نگاه رهبر معظم انقلاب، این پدیده باتجربه و فعال مردمی، حلقه گمشده تقویت و توسعه حرکت عمومی جامعه با محوریت جوانان به سمت جامعه اسلامی و تمدن اسلامی است. و چون رکن اصلی این برنامه‌ریزی برای حرکت عمومی، جوانان^۵ هستند، نتیجه

^۴ تحلیل‌هایی درخصوص عبارت جریان‌ها نیز وجود دارد که خود مجال مستقلى می‌طلبد از جمله اینکه منظور از جریان‌ها، حیطه‌ها و حوزه‌های عمل این حلقه‌هاست یا اینکه منظور، نقش واسطه‌ای و دوطرفه بودن عمل حلقه‌هاست و ... اما به جهت تمرکز این متن بر چیستی و چرایی حلقه میانی، کلمه "جریان‌ها" حذف شده است.

^۵ آن جوانی که می‌تواند پیشران حرکت عظیم کشور به سوی تمدن نوین اسلامی باشد کدام جوان است؟ چه جور جوانی است؟ بنیه معنوی اینجا معنا پیدا می‌کند؛ جوانی که با انگیزه است، با ایمان است، با خرد است، قدردان توان خویش است، اهل کار است، اهل ابتکار است، توکل به خدا دارد، اعتماد به نفس دارد. (بیانات در دیدار بسیجیان. ۹۸/۰۹/۰۶)

آن، ورود جوانان به عرصه مدیریت کشور و در نتیجه، استمرار و سرعت این حرکت عمومی خواهد بود.

با این تعابیر بلند و البته واقع‌بینانه نسبت به حلقه‌های میانی، یافتن ویژگی‌ها، مصادیق و کارکرد آن، موضوعیت و حتی اولویت پیدا می‌کند. کنشگران جبهه فرهنگی انقلاب باید بدانند حلقه میانی چیست، چگونه ایجاد و تقویت می‌شود، بستر اثرگذاری آن چگونه مهیا می‌شود و سؤالاتی از این جنس تا بتوانند نگاه و افق مدنظر رهبر معظم انقلاب در این موضوع را درک کنند.

از طرف دیگر، در بستر فرهنگی اجتماعی استان و کشور، پدیده‌هایی وجود دارند و یا رخ می‌دهند که در نسبت‌های مختلف با این حلقه‌ها، از بیشترین تا کمترین وجوه شباهت را دارا هستند و با پرداختن و گاه مهندسی معکوس آنها می‌توان ضمن تحلیل رخداد، به میزان اعتبار و عملیاتی بودن الگوی حلقه میانی پرداخت. در نگاه ابتدائی و اجمالی به حرکت مردمی اربعین، شاید بتوان گفت که شباهت‌های ویژه و قابل بررسی بین این حرکت مردمی و الگوی حلقه میانی وجود دارد.

از این رو ستاد جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی اصفهان بر خود لازم دانست با هدف ترسیم تصویری دقیق از حلقه‌های میانی، یافتن وجوه مشترک آن با حرکت مردمی اربعین و همچنین ترسیم نقشه عملیاتی دقیق و کاربردی برای تحقق، تقویت و توسعه این حلقه‌ها در جبهه فرهنگی استان، پاسخ سؤالات فوق را با کمک و مشارکت عناصر جبهه فرهنگی استان، مشخص کند و با اشتراک‌گذاری آن با بدنه جبهه فرهنگی انقلاب در استان، ضمن

جمع‌بندی نهائی نظری، مقدمات اجرایی شدن آن در سطح بدنه عمومی جبهه را فراهم کند.

تعریف حلقه میانی

کنشگرانی^۶ از میدان کارزار فرهنگی اجتماعی که با فهم ضرورت حرکت عمومی جامعه به سمت چشم‌انداز جامعه و تمدن اسلامی با محوریت جوانان، بر توسعه و تقویت آن تمرکز کرده و ضمن برنامه‌ریزی برای این امر، راهکارهای عملیاتی نیز برای تحقق آن ارائه می‌دهند.

ضرورت وجود حلقه میانی

- لزوم حرکت جامعه به سمت چشم‌انداز جامعه و تمدن اسلامی
- لزوم تمرکز، برنامه‌ریزی و ارائه راهکار برای تقویت این حرکت عمومی
- لزوم تقویت حرکت عمومی جامعه توسط افراد و مجموعه‌هایی از خود مردم
- ضرورت ورود نسل جوان به عرصه مدیریت کشور
- وجود نخبگان فکری و فرهنگی در زمینه‌های مختلف
- لزوم ورود مردم به مقام افاده و استفاده و دفاع خودشان از انقلاب خودشان^۷
- تحدید کمک به حرکت عمومی جامعه به حلقه میانی در کلام رهبر معظم انقلاب

^۶ پیش‌فرض در این عبارت این است که هر کنشگر فرهنگی اجتماعی، در لایه و نسبتی از توان و ظرفیت، پتانسیل کمک به حرکت عمومی جامعه به سمت تمدن اسلامی را داراست. چون «برای ایجاد یک تمدن اسلامی دو عنصر اساسی لازم است: یکی تولید فکر، یکی پرورش انسان... در آن جایی که فکر و انسان باید تولید شود، ببینید نقش‌آفرینان چه کسانی هستند... این نقش‌آفرینان کسانی هستند که باید بتوانند افکار را هدایت کنند... باید کسانی باشند که بتوانند روح ایمان را در انسانها پرورش دهند... آحاد مردم هر کدام به نحوی می‌توانند در خور استعداد خود نقش‌آفرینی کنند». (بیانات در جمع اساتید، فضلا و طلاب حوزه علمیه قم در

مدرسه فیضیه ۷۹/۰۷/۱۴)

^۷ دیدار با کادر قرارگاه قرب؛ ۹۵/۸/۱۹

مصادق حلقه میانی

هر فرد یا مجموعه فکری فرهنگی اجتماعی که بتواند متناسب با توان و ظرفیت خود به این حرکت عمومی کمک کند حلقه میانی است. به عبارت دیگر، هر کنشگری که بتواند برای اموری از جمله موارد زیر برنامه‌ریزی کرده و راهکار ارائه نماید، حلقه میانی است:

- تولید دانش نسبت به موضوع «جامعه و تمدن اسلامی» و ضرورت حرکت به سمت آن

- کمک به ایجاد شناخت و اقناع دیگران نسبت به «جامعه و تمدن اسلامی» و ضرورت حرکت به سمت آن

- ایجاد بستر عمل برای دیگران منطبق بر مختصات جامعه و تمدن اسلامی

- ایجاد توان برای دیگران در جهت یافتن «نسبت فعالیت‌های خود»^۸ با جامعه و تمدن اسلامی» و انجام همان فعالیت‌ها با نگاه جهت‌یافته تمدنی^۹

- ایجاد انگیزه در دیگران در جهت تداوم این چرخه ایجاد شناخت و توان.

- بسترسازی و تسهیل‌گری جهت کنشگری دیگران در جهت کمک به حرکت عمومی

جامعه^{۱۰}

^۸ هرگونه فعالیت را می‌توان مصادق این امر دانست؛ شغلی، فرهنگی، تربیتی، مذهبی، سیاسی و ...

^۹ آثار و فواید این نسبت‌یابی در زمان دفاع مقدس تجربه شده است. در آن زمان، چون آحاد جامعه نسبت به چشم‌انداز و هدف در دفاع مقدس که دفاع از کشور و ارزش‌های انقلاب و همچنین پیروزی بر دشمن بود واقف بودند، براساس توان و ظرفیت خود، نسب و وظیفه خود با این هدف را دریافت می‌کردند و براساس آن عمل می‌کردند. به همین دلیل یک پیرزن در یک روستای دورافتاده نیز، درحد توان خود، چند عدد نان می‌پخت و به رزمندگان و اهدا می‌کرد.

^{۱۰} بطور کلی، مقصود، کنشگریست که بعد از رسیدن به فهم، تلاش کند دیگران را نیز به فهم و ضرورت عمل برای رسیدن به تمدن اسلامی و متناسب با آن برساند؛ یعنی افراد بدانند نقطه مطلوبی دارند و باید همه کارهای خود را در ظاهر و باطن با آن منطبق کنند.

لوازم و مختصات حلقه میانی بودن

- شناخت چشم‌انداز جامعه و تمدن اسلامی^{۱۱} و مسیر رسیدن به آن^{۱۲}
- درک ضرورت حرکت عمومی جامعه به سمت تمدن اسلامی
- شناخت صحنه (شناخت عناصر درگیر؛ دوست و دشمن، فرصت‌ها و تهدیدها و ...)
- فهم و توان تبیین چیستی و چرایی حلقه میانی
- توان برنامه‌ریزی و ارائه راهکار برای تقویت و توسعه حرکت عمومی جامعه
- باتجربه، فعال و پیگیر بودن
- داشتن نگاه و نقش تسهیل‌گرانه در ایجاد و فعالیت دیگر افراد و مجموعه‌ها بعنوان حلقه میانی و عدم انحصارطلبی (بسترسازی در جهت تکثیر)
- تجهیز به ابزارهای امیدبخش و ارائه نقاط روشن برای امکان و ضرورت حرکت به سمت تمدن اسلامی

^{۱۱} تمدن، یعنی زندگی توأم با نظم علمی، با تجربیات خوب زندگی، استفاده از پیشرفتهای زندگی، و تدبیر یعنی جهت درست در زندگی داشتن جهت عدل، انصاف، صداقت و رو به طرف خدا (گفت و شنود صمیمانه رهبر انقلاب با جمعی از جوانان و نوجوانان ۷۶/۱۱/۱۴) // تمدن اسلامی یعنی آن فضایی که انسان در آن فضا از لحاظ معنوی و از لحاظ مادی می‌تواند رشد کند و به غایات مطلوبی که خدای متعال او را برای آن غایات خلق کرده است برسد... انسان عزیز، انسان دارای قدرت، دارای اراده، دارای ابتکار، دارای سازندگی جهان طبیعت؛ تمدن اسلامی یعنی این؛ هدف نظام جمهوری اسلامی و آرمان نظام جمهوری اسلامی این است. (بیانات در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری ۹۲/۰۶/۱۴) // شاخصه اصلی و عمومی این تمدن، بهره‌مندی انسانها از همه ظرفیت‌های مادی و معنوی‌ای است که خداوند برای تأمین سعادت و تعالی آنان، در عالم طبیعت و در وجود خود آنان تعبیه کرده است. آرایش ظاهری این تمدن را در حکومت مردمی، در قوانین برگرفته از قرآن، در اجتهاد و پاسخگویی به نیازهای نوبه‌نوی بشر، در پرهیز از تحجر و ارتجاع و نیز بدعت و التقاط، در ایجاد رفاه و ثروت عمومی، در استقرار عدالت، در خلاص شدن از اقتصاد مبتنی بر ویژه‌خواری و ربا و تکاثر، در گسترش اخلاق انسانی، در دفاع از مظلومان عالم، و در تلاش و کار و ابتکار، می‌توان و باید مشاهده کرد. (بیانات در اجلاس جهانی علما و بیداری اسلامی ۹۲/۰۲/۰۹)

^{۱۲} ما اگر پیشرفت همه‌جانبه را به معنای تمدن‌سازی نوین اسلامی بگیریم این تمدن نوین دو بخش دارد: یک بخش، بخش ابزاری است؛ یک بخش دیگر، بخش متنی و اصلی و اساسی است. به هر دو بخش باید رسید. بخش ابزاری عبارت است از همین ارزشهایی که ما امروز به عنوان پیشرفت کشور مطرح میکنیم... اما بخش حقیقی، آن چیزهایی است که متن زندگی ما را تشکیل میدهد؛ که همان سبک زندگی است (بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی ۹۱/۰۷/۲۳)

از جمله راهکارهایی که حلقه میانی می‌تواند به منظور تسهیلگری برای ورود مردم به ویژه جوانان متعهد به عرصه کنشگری فعال برای حل مسائل خود و دیگران، با رویکرد جامعه سازی اسلامی ارائه و انجام دهد

- تشکیل کارگروه‌های فعال فرهنگی از جمله هیأت (یک گروه از جوانان متشکل و با فکر و صاحب ذهن فعال)
- تشکیل کارگروه‌های فعال در موضوعات اجتماعی مثل محیط زیست، کودکان کار و ...
- تشکیل گروه‌های فعالیت سیاسی با هدف تحلیل سیاسی کردن، حوادث سیاسی را
- شناختن، فهمیدن و منتقل کردن
- تشکیل میزگردها و کرسی‌های آزاداندیشی
- تشکیل گروه‌های نهضتی در ارتباط با مسائل بین‌الملل و مسائل جهان (فعال شدن در زمینه مسائل جهان اسلام)
- تشکیل گروه‌های علمی و همکاری با مراکز علمی
- همکاری با شرکتهای دانش‌بنیان و کار اقتصادی
- توسعه، تقویت و هدف‌دارتر کردن کارهای خدماتی مثل گروه‌های جهادی
- فعالیت‌های اطلاعاتی مردمی (اطلاع‌رسانی)
- تشکیل گروه مطالبه‌گران میدانی
- ایجاد بستر فعالیت‌های اجتماعی مثل هفت‌تپه
- و ...

نسبت حرکت اربعین با حلقه‌های میانی

مقدمه اصلی در مأموریت مختار ستاد جبهه فرهنگی استان در مسیر حلقه‌های میانی، گفتمان‌سازی آن در بدنه جبهه فرهنگی استان است که از روش‌های ملموس این گفتمان‌سازی، اثبات احتمال وقوع و استناد به وقوع آن در عالم خارج است. بدلیل وجود وجوه مشترک بین حلقه‌های میانی و حرکت اربعین در برخی مؤلفه‌ها و همچنین در نتیجه، حرکت اربعین برای این مبحث انتخاب و محل بررسی واقع شد. درواقع، ستاد جبهه فرهنگی استان اصفهان، در پی تذکر و تبیین وجوه اشتراک حرکت اربعین و حلقه میانی از جمله جهت‌مندی به سمت تمدن اسلامی و نقش‌آفرینی کنشگران فرهنگی در اربعین از منظر حلقه‌های میانی است.

لذا آنچه در مبحث حلقه‌های میانی مطرح شد به اختصار یادآوری می‌شود و سپس به نسبت حرکت اربعین با آن پرداخته خواهد شد.

حلقه‌های میانی

- هدف: توسعه و تقویت حرکت عمومی جامعه به سمت تمدن اسلامی
- روش: تمرکز و برنامه‌ریزی کنشگرانی - که به فهم و ضرورت توسعه حرکت عمومی رسیده‌اند- برای به حرکت عمومی پیوستن عموم جامعه از طریق:
 - تبیین نظری جامعه و تمدن اسلامی و ارائه رفتارها و الگوهای منطبق
 - کشف و ترویج رفتارها و الگوهای عمل منطبق بر جامعه و تمدن اسلامی
 - ارائه راهکار و پیشنهاد برای حضور مردم و عمل شدن به این الگوها

- نتیجه: توسعه کنشگران و عرصه‌های کنشگری و ورود مردم به حرکت عمومی و میدان افاده

حرکت اربعین

- هدف: توسعه و تقویت حرکت عمومی جامعه در کنشگری اربعینی براساس ظلم‌ستیزی امام حسین علیه‌السلام و معرفی جهانی این حرکت
- روش: تمرکز و برنامه‌ریزی کنشگرانی - که به فهم و ضرورت توسعه حرکت عمومی رسیده‌اند- برای به حرکت عمومی پیوستن عموم جامعه
- نتیجه: توسعه کنشگران و عرصه‌های کنشگری و ورود مردم به حرکت عمومی و میدان افاده.

توضیح آنکه، آنچه مورد اتقان و غیرقابل انکار است این موضوع است که در حرکت اربعین، عموم مردم، اعم از مرد و زن، کوچک و بزرگ، پیر و جوان و ... به میدان آمده و بر اساس توان و امکان خود ایفای نقش می‌کنند. این نقش‌آفرینی، در قالب خدمت‌رسانی و مبتنی بر توجه به هدف حرکت امام حسین در مبارزه با ظلم و احیاء امر ولایت و همچنین معرفی این مسیر و جریان به مردم جهان است. نکته مهم در این اتفاق، اهمیت نفس حضور و عمل اربعینی است و کمیت، در اولویت بعدی قرار دارد.

در این موقف، آنچه محل اشتراک حلقه‌های میانی و حرکت اربعین است در این گذاره تعبیر می‌شود که بستری فراهم شود که هرکس، با هر توان و به هر شکلی که می‌تواند در این حرکت عمومی حضور یابد و ایفای نقش کند. بدیهی است این ایفای نقش، هرچه

به پشتوانه نظری بیشتر و عمیق‌تری متکی باشد، ارزشمندتر و اثرگذارتر خواهد بود و این امر، امری تشکیکی و شامل همه کنشگران خواهد بود.

آنچه بعنوان الزامات و هدف برای حلقه میانی مطرح شده است، در حرکت اربعین، موضعی است که نیاز به تأمل و بررسی بیشتر دارد. اما آنچه از اتفاق موجود در اربعین برمی‌آید، وجود پشتوانه‌ای فکری اعتقادی است که لاجرم افراد یا مجموعه‌هائی مردمی برای ترویج و تداوم آن برنامه‌ریزی داشته و ارائه راهکار دارند چرا که در این سالها، شاهد توسعه در کمیت و کیفیت کنشگران و توسعه این حرکت مردمی بوده‌ایم.

پس حرکت مردمی اربعین را می‌توان تا حدی از مصادیق عملی شدن الگوی حلقه‌های میانی دانست و بواسطه آن می‌توان برای کنشگران فرهنگی، اجرائی بودن آن را تبیین کرد.

نتیجه‌گیری

سلوک انقلاب اسلامی به سمت تمدن اسلامی در حال انجام است اما حضور آگاهانه و حداکثری مردم در این سلوک، می‌تواند به آن، سرعت بیشتری بدهد. الگوی حضور مطلوب مردم، توسط راهبر و دیده‌بان این انقلاب، در قالب شکل‌گیری حلقه‌های میانی مطرح شده است. الگوئی که تا حدی با منظومه فکری و اجرائی حرکت مردمی اربعین شباهت داشته و مهر تأییدی بر عملیاتی بودن آن می‌باشد. لذاست که ترویج و تبیین آن از اولویتهای ستاد و جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی استان اصفهان قرار خواهد گرفت.

ان شاءالله.

آنچه آن «تمدن» را پدید آورد « یعنی اسلام و معارف زندگی ساز آن
هم اکنون نیز در اختیار ماست و به ما هشدار می دهد: که «یا ایها الذین آمنوا
استَجِیْبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِیْكُمْ».

اسلام ثابت کرده است ظرفیت آن را دارد که امت خود را به اعتلای مدنی و
علمی و عزّت و قدرت سیاسی برساند. ایمان و مجاهدت و پرهیز از تفرقه، تنها
شرط های تحقق این هدف بزرگ است و قرآن به ما می آموزد «وَلَا تَهِنُوا وَلَا
تَحْزَنُوا وَ أَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ» و می آموزد «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا
لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ» و می آموزد «وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَ رَسُولَهُ
وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَ تَذْهَبَ رِیْحُكُمْ وَ اصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ».

ضعف این سه عامل، امت اسلامی را امروز در وضع تأسّف باری قرار داده است.